

## Prædiken til juleaften

### Maria med nelliken og barnet med æblet

Lige inden reformationen – altså for knap fem hundrede år siden – blev arkadepillerne her ind mod domkirkens hovedskib bemalet. To af billederne er stadigvæk bevaret. Det ene af disse skildrer Maria med barnet. Hun står og holder om sit barn, ser på det, mens det rækker ud mod verden.

Her står de, de to Maria med barnet.

Resten af Julens fortælling med Josef, hyrderne på marken og englene, der priser og synger til barnets pris, er fraværende. Og vores egen julefejring i aften med mad og drikke, juletræ og gaver er heller ikke nævnt. Her står blot de to alene: Maria med Jesusbarnet.

Når vi ser Maria med barnet ser vi en mor med sit barn, en grundrelation er tegnet, som vi kan genkende. De viser konkret en intim relation og et nærvær, som umiddelbart vækker genkendelse og glæde i os. Her er nærhed, en mors omsorg for sit barn, et nyt liv i verden. De to, mor og barn, stemmer sindet, og de to fortæller og minder os om, hvad stjernestunder er.

Det er netop julens mærke: det dybt menneskelige, i skildringen af mor og barn, og så samtidigt er dette barn i sig selv et tegn, et kvist på en vissens gren, en blomst i ørkenen, et frø, som spirer i en jord uden vand.

Ja, jeg må ty til billeder for at tale om, at dette barn, selv om det er skrøbeligt, lille og afhængig af sin mor, har det hele og er alt nok, fordi han er Guds egen søn.

Maria og barnet peger således nok på den dybeste mellemmenneskelige relation, relationen mellem mor og barn, men de fortæller samtidigt også om Guds komme til jord, hans nærvær midt i vores skrøbelige liv.

#### **Maria med barnet – et modbillede i verden**

Maria med barnet kan så måske en stund få os til at glemme den ufred, som præger verden og vi menneskers liv i verden.

Krige, vold, sult og had, egoisme, selvoptagethed, fanatisme og mistænkeliggørelse af andre hører til dagen og vejen. Krigen i Syrien, terror i Berlin og megen anden ufred i verden, nær som fjern.

Godt da, at vi har Maria med barnet. De er julefreden.

Det letteste er at tænke, at alting jo også har sin tid, at forgængeligheden er et vilkår, at vi er født til at dø. Maria og barnet træder her frem som et billede på trods.

Den tysk-jødiske filosof Hannah Arendt (1906-1975) har formuleret det med ordene:

Det mirakel, der redder verden, det vil sige sfæren for menneskets anliggender, fra dens normale undergang er i sidste instans fødtheds faktum(, som evnen til at handle er ontologisk funderet i). Miraklet er med andre ord fødslen af nye mennesker, den ny begyndelse og den handling, som de i kraft af være født er i stand til udrette<sup>1</sup>.

Fødsel, en mor med sit barn, er modbilledet til verdens gru og mørke.

### **Født til ansvar og fællesskab**

Men Maria med barnet skal vi imidlertid ikke kun se som et lille lysglimt, et spinkelt vågelys i mørket. Julens evangelium forkynder, at et nyt liv uomtvisteligt er et nyt liv, og at mennesket aldrig kun er at forstå i lyset af sin forestående død og udslættelse.

Vi mennesker er alle født, og vi er givet et liv med muligheder, større eller mindre, og vi er i kraft af vores fødsel, også forpligtet på at handle og virke i ansvar og tro.

Det ligger i kim allerede i det forhold, at vi er født og er kommet til verden, at vi så også griber ud efter fællesskabet med hinanden. Miraklet er, siger Hannah Arendt, fødslen af nye mennesker, og den handling, som mennesker i kraft af at være født er i stand til at udrette.

Og dette mirakel finder sit stærkeste udtryk netop i Jesu fødsel.

Maria viser sin fødsel ved at ville sit barn, bære det på armen og drage omsorg for det.

Jesus viser sin fødsel ved at leve i verden, som voksen gå fra by til by, tale og prædike om Guds riges komme. Han helbreder, giver os håbet om vores synders forladelse og selv i døden kalder han livet frem ved at opstå fra de døde.

Vi skal således se mere i Maria med Jesus på armen end blot en mor med sit barn. Her er mere end et fredsfyldt modbillede til verdens ondskab og mørke.

Julen med Jesu fødsel, Maria med barnet, rykker os virkelig ud af den forestilling, at vi kun kan leve skæbnetungt i verden, på vej mod enden i en flygtig tid.

---

<sup>1</sup> Hannah Arendt, Menneskets vilkår s. 247. Dog ændret i oversættelsen engelsk: 'ruin'. I oversættelsen 'forfald', i stedet valgt 'undergang'

Jesusbarnet viser os, at Gud har ladet sig føde, og at evigheden, kærligheden og sandheden derfor ikke kun har hjem i en fjern himmel.

Vi kan og skal leve ud det håb, vi er givet, denne Guds gave, dvs. vi skal tage ansvar og drage omsorg for hinanden. Som Gud har elsket verden, ved at lade sin søn blive født julenat, sådan skal vi elske Gud og vores næste. Vi skal leve ud af en tillid til evangeliets glædelige budskab, at et barn er født os.

### **Æblet og nelliken**

Billedet her i domkirken af Maria med Jesusbarnet er så fint, enkelt og rørende, men samtidigt skal vi altid, når vi ser sådanne gamle billeder, have øje for detaljen og det raffinement, som datidens kunstnere så stærkt betjente sig af.

Vores blik i dag skal favne så mange indtryk, så store tekstmængder, at vi vænner os til at scrolle hurtigt ned over en tekst på computeren. Vi evner således måske nok at konsumere megen tekst, men vi udvikler samtidig en vis hang til overfladisk læsning.

Det er endnu en god grund til at glæde sig over at komme i kirke, her går alt lidt langsommere, og her finder vi måske også tid til at gå på opdagelse i sporene fra andre tider, hvor rige betydningslag findes i små detaljer og konkret tegn.

Tag nu f.eks. vores Maria med barnet her i kirken. Hvad er det de to har i hånden? Barnet, formodentlig et æble, og Maria en nellike.

Nelliken i Marias hånd er et symbol på Jesu menneskelighed og lidelse. Nellike kommer af det tyske Nägelschen, som betyder en lille nagle. Nellikens blade og dets frugts nagleform gjorde navnet nærliggende. Nelliken i Marias hånd skal således varsle barnets skæbne, Jesu henrettelse på et kors, men samtidigt i Marias hånd som et tegn på Guds nærhed i mørket. Selv i mørket, i dødens skygge går Gud med. Selv i vinterens kulde og i den hård blæst står Gud hos os.

Og hvad så med æblet i Jesu hånd? Æblet, som Jesusbarnet holder i sin hånd minder mig umiddelbart om alle de æbler, vi derhjemme ikke fik samlet op af jorden fra frugttræerne i år. Æblerne ligger stadig der i den milde december i haven for træets fod. Godt for fuglene, men samtidig vidner alle de ikke opsamlede æbler om alt det, vi ikke fik taget hånd om i år.

Og æblets første historie med os mennesker er på tilsvarende vis en afslørende historie om os mennesker. Historien om Adam og Eva, slangen og paradiset. Eva fristes af slangen. Adam fristes af Eva, og de spiser begge af frugten på træet. Der fristes, og biddene, som tages af æblet, vidner i den historie om, hvordan vi mennesker lytter for meget til os selv og alle andre end Gud.

Æblet i Jesu hånd står således frem som et tegn til os om, at vi er afsløret. I æblet skal vi se det ormstukne i os selv. Her møder vi således et umiddelbart temmelig pessimistisk syn på os mennesker, i alt falder bliver vi her afsløret. Eller, hvad jeg måske snarere vil sige, evangeliet er realistisk i sin skildring af, hvad et menneske er og magter.

Men i hånden på netop Jesusbarnet skal vi dog først og fremmest se æblet som evangelium, dvs. vi skal se det som et glædeligt budskab.

For i Jesu hånd bliver æblet først og sidst tegnet på, at det paradys, som mennesket blev smidt ud af grundet æblerovet, den have åbner barnet født julenat. Var vi adskilt fra Gud, så er han nu nær. Jesusbarnet rækker os nu ligefrem æblet og siger se: Jeg har åbnet lågen til haven, jeg samler dine æbler op og rækker dig livet.

Sådan skinner stjernen både i Betlehem og Ribe, ja alle steder på jord. Må vi leve ud af det lys. Det ske! I Jesu navn.

Glædelig jul! Amen